

Veilige IJsselsteinse straten voor alle vrouwen en meisjes!

Een actieplan tegen straatintimidatie en onveiligheidsgevoelens van vrouwen en meisjes in de openbare ruimte.

Marlieke van Schalkwijk, raadslid PvdA IJsselstein
6 maart 2025

Introductie

We zullen nooit zo vrij zijn, hoorde ik mezelf zeggen in een gesprek met vriendinnen.

Het is immers doodnormaal dat meiden elkaar na een gezellige avond appen dat we veilig thuis zijn. Dat er vrouwen zijn die in de winter 's avonds niet gaan hardlopen, of alleen met hun live locatie aan, sleutels tussen onze vingers klemmen als ze vanaf de bushalte naar huis lopen. Live locaties aan zetten, twintig keer over je schouder kijken, doen alsof je belt in tram, zodat je hopelijk niet wordt lastiggevalen. Dat gezellige avonden in Utrecht eerder worden afgebroken om de laatste bus te halen – niet omdat je het stuk niet *wil* fietsen, maar omdat je het niet durft. Het is, schijnbaar, doodnormaal dat we in het ergste geval soms toch maar niet gaan en staan waar we willen.

Maar is dit wel zo normaal? In mijn ogen niet. En toen ik de grote eer had gemeenteraadslid te worden, werd het me uit talloze gespreken heel helder: dit is niet een probleem van meisjes en vrouwen, dit is een probleem van de samenleving. En heel veel mensen vinden het, gelukkig, niet acceptabel. Hoe doorbreken we zulke hardnekkige patronen? Niet met blijven toekijken. Het is tijd voor actie!

Veel dank naar iedereen die mij de afgelopen jaren heeft aangesproken of berichtjes heeft gestuurd. Ik hoop dat deze nota een start kan zijn van iets veel groters. Ik geloof er in dat we op dit gebied als gemeente echt een verschil kunnen maken, als we samen de strijd aan gaan tegen dit probleem. En ik hoop dat mijn mede-raadsleden bereid zijn samen met mij te gaan staan voor een veilig IJsselstein voor elke vrouw en elk meisje.

Wij zullen ook zo vrij zijn.

Het is tijd voor actie! In het kort stelt het actieplan **Veilige IJsselsteinse straten** het volgende voor:

1. Breng aan de hand van een onderzoek in kaart wat er speelt in IJsselstein op het gebied van straatintimidatie en onveiligheidsgevoelens van vrouwen en meisjes. Op welke plekken, welke momenten en in welke omstandigheden voelen vrouwen in IJsselstein zich minder veilig?
2. Identificeer in dat onderzoek ook de plekken waar de onveiligheidsgevoelens het grootst zijn, zogeheten *hotspots*. Maak per vervolgens hotspot een plan van aanpak. Op basis van hotspots (momenten en locaties) kunnen maatregelen worden getroffen. Denk aan de inrichting van de openbare ruimte (vaker snoeien van bosjes, meer straatverlichting etc.), maar ook vaker handhaving of cameratoezicht.
3. Betrek de stad. Naast maatregelen in de openbare ruimte is het van belang om de samenleving te mobiliseren. Veilige straten is een zaak van iedereen – niet alleen van vrouwen en meisjes, juist ook van familie, vrienden en omstanders. Daarom vraagt deze initiatiefnota om de stad actief te betrekken.
4. Werk nauw samen met de regio. Trek samen met buurgemeenten op waar nodig en vraag hen actief mee te doen en te denken om de veiligheid van vrouwen te verbeteren op hotspots die over gemeentegrenzen heen gaan. En maak vooral gebruik van de kennis die er al is!
5. Evalueer jaarlijks de inzet van het actieplan en wat er beter kan of waar het anders moet. Doe dit samen met de stad! We hebben straatintimidatie en ongelijkheid in veiligheidsgevoelens niet morgen opgelost, dus realistisch evalueren is van belang.

Actieplan: Veilige IJsselsteinse straten voor alle vrouwen en meisjes!

Het probleem in cijfers

Diverse onderzoeken tonen aan dat vrouwen veel meer met straatintimidatie te maken krijgen en zich vaker onveilig voelen op verschillende plekken in de openbare ruimte. Denk aan het openbaar vervoer, in parken en in en rondom uitgaansgelegenheden. Uit onderzoek van het CBS uit 2021 blijkt dat in Nederland 67% van de vrouwen tussen de 12 en 25 jaar oud aangeeft te maken hebben gehad met straatintimidatie. Voor mannen in dezelfde leeftijdsgroep ligt dit percentage op ongeveer 33%. In eigen buurt voelde 18% van de vrouwen zich weleens onveilig, tegenover 12% van de mannen. Verder bleek dat 3% van de vrouwen vaak bang is om slachtoffer te worden van criminaliteit in de buurt, vergeleken met 2% van de mannen.

De gevolgen daarvan zijn groot. Niet alleen op het niveau van incidenten, maar veel breder. Maar liefst 40% van de vrouwen past haar gedrag in de openbare ruimte aan om straatintimidatie te vermijden, stelt het Nederlands Jeugd Instituut.

Deze cijfers gaan over landelijke gemiddelden. Hoe het veiligheidsgevoel van vrouwen in IJsselstein zich verhoudt tot deze cijfers weten we niet of onvoldoende omdat het IJsselsteinse veiligheidsbeleid zich niet richt op specifieke doelgroepen. We negeren daarmee echter de realiteit dat vrouwen zich nu eenmaal minder veilig voelen.

De initiatiefnemer vindt dat onacceptabel. IJsselstein is in (bijna) alles een gemiddelde stad – dus ook bij ons komt straatintimidatie voor. Zelfs als we het niet zien als gemeente. Als we met elkaar stellen dat we een veilige stad willen, dan betekent dit dat we oog moeten hebben voor het feit dat er een verschil in veiligheidsbeleving tussen mannen en vrouwen zit. Vergroten we de veiligheid van vrouwen en meisjes, dan vergroten we natuurlijk onder aan de streep de veiligheid van iedereen.

Tijd voor actie!

Deze nota stelt vijf stappen voor. Hieronder volgen de stappen en een toelichting.

1) Breng in kaart wat er speelt in IJsselstein op het gebied van straatintimidatie en onveiligheidsgevoelens van vrouwen.

Het begint met weten! Op dit moment zijn er geen cijfers over de aard en omvang van dit probleem in IJsselstein.

Initiatiefnemer stelt voor de aard en omvang van straatintimidatie in IJsselstein te onderzoeken. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) stelt in haar rapport: *De aanname dat 'het [straatintimidatie, red.] hier niet speelt' blijkt dikwijls ongegrond en onderzoek hiernaar levert vaak nieuwe inzichten op.*

Naast dat dit onderzoek nieuwe inzichten oplevert, kan het ook functioneren als nulmeting om de komende jaren onze beleidsinzet en de effectiviteit van maatregelen te evalueren. Andere gemeenten gingen ons al voor, voor wat betreft omvang van het onderzoek heeft de initiatiefnemer daarbij vooral naar Utrecht gekeken, die in 2019 al onderzoek deden naar straatintimidatie deden.

2) Identificeer binnen het onderzoek hotspots

Op basis van de gesprekken die de initiatiefnemer heeft gevoerd, lijken er in IJsselstein plekken te zijn waar met name vrouwen zich minder veilig voelen. Op deze *hotspots* is het onveiligheidsgevoel groter – met name 's avonds en 's nachts.

Daarom wordt voorgesteld om binnen het onderzoek naar de aard en omvang van straatintimidatie te onderzoeken of er specifieke hotspots zijn waar mensen zich onveilig(er) voelen of vaker slachtoffer zijn van intimidatie.

Voorbeelden die tot nu toe genoemd zijn in het verkennend onderzoek van de initiatiefnemer: het onverlichte pad langs het Podium (Basiliekpad), de fietsroute onder de bruggen richting Nieuwegein, de zijkant van de IJsselhal (nb. de ingang van de dameskleedkamer), in de tram van- en naar Utrecht en op de tramperrons, de Nedereindse plas en plekken waar het groen hoog staat en daarmee delen van de straat aan het zicht onttrekt. Bij al deze plekken speelt dat ze vooral 's avonds als onveilig voelen. Of dit door meer vrouwen zo ervaren wordt, moet uit het onderzoek blijken.

Stel maatregelen voor aan de gemeenteraad

Op sommige plekken is het vergroten het subjectieve veiligheidsgevoel geen ad-hoc opgave. Maar in een aantal gevallen kunnen bijvoorbeeld ingrijpen in de openbare ruimte een verschil maken. Denk aan verlichting plaatsen en het snoeien van bosjes waardoor zichtlijnen verbeteren. Maak op basis van de hotspot-analyse een plan om *quick-wins* door te voeren. Op basis daarvan kan een voorstel aan de raad worden voorgelegd om extra maatregelen te nemen op die plekken. Voor die maatregelen is mogelijk budget nodig, maar het is ook denkbaar dat binnen onderhoudsplannen al veel mogelijk is – het onderzoek biedt ook een bril om doorheen te kijken.

3) Betrek de stad

Niet iedereen is zich bewust van zijn of haar gedrag op straat. Een vriendelijk 'hallo', of juist even aan de andere kant van straat gaan lopen: het kan echt een verschil maken. Net als dat het vragen of iemand oké is, veel kan doen. In Utrecht hebben diverse kroegen in de vrouwentoiletten een instructie hangen. Voel je je onveilig, dan kun je aan de bar middels een codewoord een signaal afgeven. Het barpersoneel weet dan wat ze moeten doen.

Daarnaast zijn er voorbeelden van sporttrainers die een voorbeeld stellen door problematisch gedrag richting vrouwen aan de kaak te stellen en omgangsvormen expliciet te bespreken.

Daarom vraagt dit actieplan om niet alleen maatregelen voor het betrekken van de openbare ruimte aan de gemeenteraad voor te leggen, maar op basis van het onderzoek ook te kijken naar het betrekken van de stad. Denk aan een jaarlijks stadsgesprek over straatintimidatie – dit kan binnen bestaande budgetten worden opgepakt en past binnen de ambitie uit de programmabegroting om zorg en veiligheid verder te versterken.

4) Werk regionaal samen

Subjectieve veiligheid is niet gebonden aan gemeentegrenzen. Sommige hotspots bevinden zich mogelijk op de gemeentegrens (bruggen naar Nieuwegein, Nedereindse plas) of bewegen zich zelfs heen en weer over grenzen (de tram). Trek samen met buurgemeenten op waar nodig en vraag hen actief mee te doen en te denken om de veiligheid van vrouwen te verbeteren op deze plekken.

Daarnaast kunnen we altijd iets leren van onze buurgemeenten. Zo heeft Utrecht al eerder onderzoek uitgevoerd naar straatintimidatie en onveiligheidsgevoel op straat. Welke lessen hebben zij getrokken – en kunnen wij daar iets mee?

5) Evaluatie

Dat wat we doen moet wel zin hebben. En ondanks dat het onderzoek nog moet plaatsvinden, weten we wel al dat het belangrijk is om dat wat we gaan doen, ook goed te evalueren.

Evalueer met regelmaat de inzet

Dit kan bijvoorbeeld als onderdeel van de analyse van veiligheidscijfers die de raad al ontvangt. Belangrijk is om expliciet te kijken wat de inzet doet voor de positie van vrouwen in onze gemeente. Handvatten voor zo'n evaluatie zijn bijvoorbeeld te vinden bij het CCV.

Organiseer meedenkers

Denk aan een panel van vrouwen dat wil meedenken in beleid, of jaarlijks wil evalueren. Zorg ervoor dat vrouwen in ieder geval expliciet gevraagd worden mee te denken op brede beleidsdocumenten die door de gemeente worden vastgesteld, zoals het Integraal Veiligheidsplan.

Ter afsluiting

Deze initiatiefnota beoogt een duidelijke richting te geven, maar laat ook ruimte voor bijsturing en invulling. Dat is noodzakelijk, want wat deze initiatiefnota vraagt is nieuw voor IJsselstein. En dat is altijd spannend. Maar we moeten het gesprek voeren en kijken wat in onze macht ligt om ervoor te zorgen dat iedereen zich in IJsselstein veilig én vrij voelt.

Gebruikte bronnen:

1. **Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS):** Onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap onder vrouwen. URL: <https://longreads.cbs.nl/the-netherlands-in-numbers-2022/how-many-young-women-encounter-street-harassment/>
2. **CBS:** Hoeveel jonge vrouwen krijgen te maken met straatintimidatie? URL: <https://longreads.cbs.nl/the-netherlands-in-numbers-2022/how-many-young-women-encounter-street-harassment/>
3. **Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid:** Quick scan straatintimidatie. URL: <https://www.hetccv.nl/artikelen/quick-scan-straatintimidatie/>
4. **KIS:** Stand Up tegen straatintimidatie en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. URL: <https://www.kis.nl/interventie-database-effectieve-aanpak-discriminatie-lokaal/stand-tegen-straatintimidatie-en-seksueel>
5. **Nederlands Jeugd Instituut:** Straatintimidatie, van oorzaak tot aanpak. URL: <https://www.nji.nl/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/straatintimidatie-van-oorzaak-tot-aanpak>
6. **Programma Veilig Steden:** Handreiking preventieve aanpak van onveiligheid van vrouwen en meisjes. URL: <https://www.veiligheid.nl/assets/doc/Programma-Veilige-Steden.pdf>
7. **Rijksoverheid:** Intimidatie en geweld tegen meisjes en vrouwen tegengaan. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/geweld-tegen-vrouwen/intimidatie-en-geweld-tegen-meisjes-en-vrouwen-tegengaan>
8. **Stadszaken:** Veilige publieke ruimte voor vrouwen en meisjes. URL: <https://www.stadszaken.nl/samenleving/3459/veilige-publieke-ruimte-voor-vrouwen-en-meisjes>